

Vaste banen zijn zeer schaars

Anneke Clason, een wetenschapper in moeilijke tijden

Dick Bekker

De archeozoölogie maakt moeilijke tijden door. Ook op deze wetenschap, die de resten van dieren uit voor- en vroeghistorische tijden in relatie met de mens bestudeert, wordt bezuinigd. Dr. Anneke Clason (61), hoofddocent van de Afdeling Archeozoölogie van de Rijksuniversiteit van Groningen, besteedt momenteel een groot deel van haar tijd aan het bij elkaar schrapen van geld.

Clason: 'De tijd dat je hierin een vaste baan kreeg en kon werken aan datgene wat je interessant vond is voorbij. Momenteel hebben we slechts drie vaste medewerkers bij de afdeling. Om alle extra werk dat ontstaat door nieuwe opgravingen te kunnen doen, moeten er steeds ad hoc oplossingen gezocht worden in de vorm van tijdelijke

aanstellingen. Allerlei medewerkers, zoals vis-, vogel- en mijt-specialisten zijn in de loop van de jaren gepromoveerd, maar kunnen veelal slechts een aantal maanden van het jaar aan werk geholpen worden. Voor het wetenschappelijk onderzoek drijven universiteiten op het ogenblik voor een deel op het werk van werkeloze jongeren, tot een jaar of vijftig ..., vutters en gepensioneerden. Vrijgekomen plaatsen worden veelal niet meer opgevuld. Een probleem is dat dit studenten weerhoudt zich met ons vakgebied in te laten.'

Toen zij haar entree in de archeologie maakte zag de wereld er nog heel anders uit. Geboren in het voormalig Nederlands Oost-Indië kwam ze, 'omdat de Japanners de scholen sloten voor de Nederlanders, die zo dom waren de oorlog te verliezen' in 1946 naar Nederland. Na de middelbare school volgde de HBS-B en daarna de studie biologie. Vervolgens werd ze als zoöloog aangesteld bij de instelling die toen het Biologisch Archaeologisch Instituut (BAI) heette.

'Op het moment dat ik daar kwam bestond archeozoölogie niet eens, je moest alle ken-

Op het moment dat ik begon, bestond de archeozoölogie niet eens, je moest alle kennis nog bij elkaar zoeken. Foto: Gerrie Koerts

nis nog bij elkaar zoeken. Er werd aan huisdieren gewerkt, maar dat was vooral een Duitse aangelegenheid. Paleontologen had je toen natuurlijk al wel.'

Wat is het verschil tussen de paleontologie en uw werk?

'De archeozoölogie bestudeert de samenhang tussen mens en dier in voor- en vroeghistorische tijden, terwijl paleontologen in eerste instantie alleen willen weten om wat voor diersoorten uit het verleden het gaat. Een voorbeeld: een mammoetvondst valt ten dele onder de paleontologie en ten dele onder de archeozoölogie, tenminste, wanneer het dier door mensen bejaagd en gegeten is.

Gelukkig heeft de archeozoölogie zich, naast de paleontologie, tot een eigen vakgebied kunnen ontwikkelen. In de loop van de tijd is het vak meer gestructureerd en ook internationaal georganiseerd. Er heeft zich een aantal specialismen ontwikkeld, er worden wetenschappelijke congressen gehouden en tijdschriften uitgegeven. Dit zijn allemaal zeer positieve ontwikkelingen geweest, maar de toekomst is onzeker.'

Heeft het vakgebied van de archeozoölogie de huidige maatschappij sowieso nog wel iets te bieden?

'Natuurlijk wel. Men moet weten hoe het vroeger was en hoe men tot het heden is gekomen. Het gebrek aan historische kennis bij veel mensen is verontrustend. Je moet iets van de historie weten, anders begrijp je het heden niet. Verder is er veel kennis aan-

De archeozoölogie bestudeert de samenhang tussen mens en dier in voor- en vroeghistorische tijden.

Foto: Gerrie Koerts

wezig die direct toepasbaar is. Wat de zoogdieren betreft hebben we ons veel beziggehouden met het voor de mensheid zeer belangrijke proces van domesticatie, dat zich circa 10.000 jaar geleden in het Midden-Oosten heeft ontwikkeld en zich later verplaatste in de richting van onze streken. Daarnaast weten we veel van de dierenwereld in Nederland van vóór en na de laatste ijstijd. Dit maakt het ons mogelijk om bijvoorbeeld advies te geven in het kader van natuurbeheer.'

Gebeurt dat ook?

'Ten dele wel en ten dele niet. Natuurbeheerders worden vaak niet gehinderd door enig historisch besef. De laatste tijd wordt er veel gepraat over herintroductie van diersoorten. Het is aardig wanneer je soorten wilt introduceren omdat je die leuk vindt, maar als je de historie niet kent mag je haar niet als alibi gebruiken. Wisent en lynx hebben nog nooit vrij in Nederland rondgelopen, dus van herintroductie is geen sprake. Onze kennis van de vroegere fauna in Nederland zou in deze discussie van nut kunnen zijn.'

Wat heeft het vrouw-zijn voor uw carrière betekend?

'Laat ik het zo zeggen: Ik kreeg dit baantje indertijd omdat het niets was en wanneer ik wegga en opgevolgd word, wat nog helemaal niet zeker is, is het nog maar zeer

de vraag of er een vrouw voor in aanmerking komt. Vrouwen krijgen volgens de regels wel voorrang bij gelijke geschiktheid, maar uit eigen ervaring weet ik hoe moeilijk het is vrouwen aan te stellen. Nog steeds geeft het feit dat je een vrouw bent je een extra handicap.'

Het BAI zoals het dat vroeger was bestaat niet meer, hoe kijkt u daar tegenaan?

'Dat vind ik jammer, het BAI was een historisch begrip en heeft als voorbeeld gediend voor een aantal instituten in zowel binnen- als buitenland. Officieel hebben we briefpapier met de nieuwe naam, maar het aardige is dat wanneer kranten over ons berichten ze het meestal nog over het BAI hebben. Ik ben hier momenteel één van de laatst in dienst zijnden die een stuk van het instituut heeft opgebouwd en dan is het toch jammer dat de naam BAI verdwijnt. Maar de werkzaamheden gaan door en contacten in binnen- en buitenland zijn er volop. Nog steeds komen er mensen uit het buitenland bij ons werken. Een tijdje terug was er belangstelling vanuit India om daar een soortgelijk instituut als het BAI op poten te zetten. Ik heb toen een aankomend archeozoöloog een half jaar begeleid en daaruit is het Archeozoologisch Laboratorium van de Universiteit van Poona ontstaan, het enige in z'n soort in India. Daarnaast zijn er nog

Voor het wetenschappelijk onderzoek drijven universiteiten op het ogenblik voor een deel op het werk van werkeloze jongeren tot een jaar of vijftig ..., vutters en gepensioneerden. *Foto: Gerrie Koerts*

steeds veel contacten met Indonesië, maar een echte archeozoöloog hebben ze daar nog niet.

Helaas kom ik door al mijn werkzaamheden maar steeds niet genoeg toe aan datgene waar ik het liefst aan zou werken: dierlijke resten die zijn aangetroffen in grotcomplexen in het zuidoosten van Sulawesi die meer dan tienduizend jaar bewoond zijn geweest. *Homo sapiens* die daar leefde jaagde op allerlei dieren die momenteel op de 'Red List' staan. Naast babiroesa's, anoa's en koeskoesen werden veel makaken en pythons gegeten. Ik hoop dat ik hier na mijn pensionering nog tijd voor zal vinden.'

Anneke Clason is als Universitair Hoofddocent Archeozoölogie werkzaam bij de Vakgroep Archeologie van de Rijksuniversiteit van Groningen, Potstraat 6, 9712 ER Groningen. Telefoon 050-636724.